

Úvod ▶ Články ▶ Malý tyrani

Malý tyrani

Hodnocení uživatelů: 0 / 5

Hodnoťte prosím

Volby 5

Hodnotit

*Kapitola – Malý tyrani
z knihy Vnitřní Oheň od Carlose Castanedy*

O ovládní vědomí se mnou pak don Juan několik měsíců vůbec nemluvil. Znovu o tom začal, když jsme zrovna byli v domě, kde bydlela nagualova skupina.

„Pojď se projít,“ položil mi ruku na rameno. „Anebo ještě líp, pojďme do města na náměstí, kde je hodně lidí. Tam si sedneme a budeme si povídat.“

Překvapilo mě, když na mě promluvil. Byl jsem tam u nich už několik dní a za celou tu dobu mě ani nepozdravil.

Když jsme s donem Juanem vycházeli z domu, připletla se k nám la Gorda a domáhala se, abychom ji vzali s sebou. Byla zřejmě skálopevně rozhodnuta nenechat se odmítnout. Don Juan jí velmi přísným hlasem oznámil, že si se mnou musí promluvit o něčem soukromém.

„Vy se chcete bavit o mně,“ obvinila nás. Tón jejího hlasu i gesta prozrazovala podezřívavost i rozmrzelost.

„To máš teda pravdu,“ přitakal don Juan suše. Prošel kolem ní, ani se na ní nepodíval.

Šel jsem za ním. Mlčky jsme došli až na náměstí. Když jsme se posadili, zeptal jsem se, jestli vůbec na la Gordě najdeme něco, o čem bychom si tak mohli povídat. Pořád mě ještě tížilo, jak výhrůžně se dívala, když jsme odcházeli z domu.

„Na la Gordě není nic, o čem bychom si měli promluvit, a na nikom jiném také ne,“ ujistil mě. „Řekl jsem jí to jen proto, abych vyprovokoval tu její náramnou sebedůležitost. A vyšlo to. Teď je na nás rozzuřená. A jestli ji znám dobře, tak si teď bude mluvit sama pro sebe tak dlouho, dokud si zase nespraví svou sebedůvěru a nevykrmí své spravedlivé rozhořčení, že jsme jí odmítli a udělali z ní blbce. A vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby nás tady v parku na lavičce přepadla.“

„Když ne o la Gordě, tak o čem tedy budeme mluvit?“ zeptal jsem se.

Budeme pokračovat v tom, co jsme začali v Oaxace,“ odpověděl. „Abys pochopil výklad o vědomí, budeš muset vynaložit co největší úsilí a být hotov přesouvat se sem a tam mezi rovinami vědomí. Během naší rozmluvy od tebe budu vyžadovat naprosté soustředění a trpělivost.“

Postěžoval jsem si, že se kvůli němu cítím velmi nesvůj, protože se poslední dva dny odmítal se mnou vůbec bavit. Podíval se na mě a pozvedl obočí. Na rtech mu zahrál úsměv a pak zmizel. Uvědomil jsem si, že mi dává najevo, že nejsem o nic lepší než la Gorda.

„Provokoval jsem tvou sebedůležitost,“ zamračil se. **„Sebedůležitost je náš největší**

nepřítel. Zamysli se nad tím. **To, co nás oslabuje, je pocit uraženosti ze skutků a přečinů našich bližních. Naše sebedůležitost od nás vyžaduje, abychom většinu života strávili někým uraženi.**

Nový vidoucí doporučovali snažit se ze všech sil vymýtit sebedůležitost ze života bojovníků. Já se tím doporučením řídím a většinu svého úsilí s tebou jsem upravoval tak, abych ti ukázal, že **bez své vlastní sebedůležitosti jsme nezranitelní.**

Když jsem ho poslouchal, oči se mu najednou rozzářily. Uvědomil jsem si, že mi to připadá, jako by se měl každou chvíli rozesmát, ačkoli pro to není nejmenší důvod. Najednou mě vyděsil prudký a bolestivý úder na pravou stranu obličeje. Vyskočil jsem z lavičky. Za mnou stála la Gorda, s rukou ještě zvednutou. tváře měla zrudlé hněvem.

„A teď si můžeš říkat, co se ti na mně nelíbí. Hned pro to máš lepší důvody,“ křičela. „Ale jestli chceš něco říkat, tak mi to rovnou řekni do očí!“

Zdálo se, že ji ten výbuch vyčerpal, protože se posadila na betonovou zem a rozplakala se. don Juan se ani nepohnul a nevýslovně se bavil. Úplně jsem ztuhl čirou zuřivostí. La Gorda na mě upírala nasupený pohled. potom se obrátila k donu Juanovi a krotce mu řekla, že nemá právo ji kritizovat.

Don Juan se tak smál, že se ohýbal málem až k zemi. Ani nebyl schopen promluvit. Párkrát se mi pokusil něco říct, ale nakonec vstal a odešel. Tělo se mu stále ještě otřásalo smíchem.

Chtěl jsem se za ním rozběhnout, pořád rozezlený na la Gordu, kterou jsem tu chvíli zcela pohrdal, a na jednu se mi přihodilo něco neobyčejného. Uvědomil jsem si, co donu Juanovi přišlo tak náramně k smíchu. Byli jsme si totiž s la Gordou oba strašlivě podobní. Náš vlastní význam byl přímo monumentální. Moje ohromení a zuřivost, že jsem dostal facku, byly přesně takové, jako la Gordiny pocity hněvu a podezřívavost. Don Juan měl pravdu. Břemeno vlastní důležitosti je strašlivou překážkou.

Běžel jsem za ním, vzrušený radostí. Slzy mi tekly po tvářích. Dohonil jsem ho a řekl mu, co jsem si uvědomil. V očích mu svítilo čtveráctví a potěšení.

„A co mám dělat s la Gordou?“ ptal jsem se ho.

„Nic.“ Odpověděl. „Pochopení je vždycky osobní.“ A přešel na jiné téma. Znamení prý nám ukazují, abychom se k hovoru vrátili zase u něj doma, a to buď ve velké místnosti, kde jsou pohodlná křesla, nebo v zadním patiu, které je obklopeno zastřešenou chodbou. Kdykoli prý něco vykládá uvnitř v domě, tato dvě místa jsou pro všechny ostatní uzavřena.

Vrátili jsme se tedy zpátky domů. Don Juan všem vylíčil, co la Gorda provedla. Pobavení, které dávali všichni najevo, dostalo la Gordu do velice nepříjemné pozice.

„Sebedůležitost se nedá porazit útloucitem,“ poznamenal don Juan, když jsem vyjádřil svou starost o la Gordu.

Pak všechny požádal, aby odešli z místnosti. Posadili jsme se a don Juan začal s výkladem.

Vidoucí, staří i noví, se prý dělí do dvou kategorií. Do té první patří ti, kdo jsou ochotni cvičit se ve zdrženlivosti a kdo svou činnost dovedou nasměrovat k pragmatickým cílům, které jsou ku prospěchu ostatním vidoucím a vůbec všem. Do druhé kategorie patří ti, kteří o zdrženlivosti ani pragmatické cíle nestojí. **Vidoucí se všeobecně shodují v tom, že tato druhá skupina**

selhává na problému vlastní důležitosti.

„Vlastní důležitost není nic jednoduchého ani naivního,“ vysvětloval don Juan. „Je na jedné straně jádrem všeho, co je v nás dobré, a na druhé zas jádrem všeho, co je v nás mizerné. Zbavit se té mizerné sebedůležitosti vyžaduje mistrovskou strategii. Vidoucí si odjakživa nejvíce vážili těch, kdo to dokázali.“

Postěžoval jsem si, že mě sice představa vymýcení vlastní důležitosti občas velice přitahuje, ale ve skutečnosti je mi značně nepochopitelná a jeho pokyny, jak se jí mám zbavit, mi připadají natolik vágní, že nejsem schopen je dodržovat.

„Už mnohokrát jsem ti říkal, že člověk musí mít velikou představivost, aby mohl jít po cestě poznání. Víš, stezka poznání vůbec není tak čirá a jasná jakou bychom ji chtěli mít.“

Byl jsem celý nespokojený, a tak jsem se s ním přel, že mi ta jeho napomínání o sebedůležitosti připomínají katolická přikázání. **Celý život mi vykládají o zlu a hříchu, až mi otrnulo.**

„Bojovníci bojují proti vlastní důležitosti, protože je to součást jejich strategie, a nikoli z principu. Ty děláš tu chybu, že to, co ti říkám, chápeš z hlediska morálky.“

„Ale vy mi připadáte jako vysoce morální člověk, done Juane,“ trval jsem na svém.

„Ty sis všiml jen mé bezchybnosti, a to je všechno.“

„Bezchybnost stejně jako zbavit se své sebedůležitosti, to jsou pro mě moc vágní pojmy, aby pro mě mohly mít vůbec nějakou cenu,“ poznamenal jsem.

Don Juan se dusil smíchem. Vyzval jsem ho, aby mi vysvětlil, co to je ta bezchybnost.

„Bezchybnost není nic jiného, než správné využívání energie. V tom co říkám, není sebemenší stopa morálky. Nastrádal jsem energií, a proto jsem bezchybný. Abys to pochopil, musíš si sám našetřit dost energie.“

Dlouho jsme mlčeli. Chtěl jsem přemýšlet o tom, co říkal. Najednou začal opět mluvit.

„Bojovníci si vedou strategickou inventuru. Zaznamenávají si všechno, co dělají. Potom rozhodují, co z toho se dá změnit tak, aby si z hlediska vydávání energie mohli dovolit oddech.“

Přel jsem se, že takový seznam by musel zahrnovat všechno, co je pod sluncem. Trpělivě mi odpovídal, že strategická inventura, o níž mluví, se týká jen návykových modelů chování, které nejsou podstatné pro přežití a blaho člověka.

Chopil jsem se příležitosti a poukázal na to, že přežití a blaho jsou kategorie, které se dají donekonečna vykládat všelijak, a proto se nelze dohodnout na tom, co je a co není podstatné pro přežití a blaho.

A jak jsem tak mluvil, začal jsem ztrácet sílu. Nakonec jsem zmlkl, protože jsem si uvědomil marnost svých argumentů.

Don Juan prohlásil, že vlastní důležitost figuruje ve strategické inventuře bojovníků jako činnost, která spotřebovává největší množství energie, a proto se jí snaží vymístit.

„Jedním z hlavních zájmů bojovníka je uvolnit tuto energii a využít ji tváří v tvář neznámému,“ pokračoval don Juan. „A činnost, kterou se tato energie přesměrovává je právě bezchybnost.“

Vyprávěl, že nejúčinnější strategii vypracovali nepopíratelní mistři *stopařství*, zřeci z doby španělského dobývání. Má šest prvků, které se vzájemně doplňují. Pět z nich bychom mohli nazvat atributy bojovníka. Je to ovládání, kázeň, shovívavá trpělivost, správné načasování a *vůle*. Tyhle prvky patří ke světu bojovníka, který bojuje za ztrátu vlastní důležitosti. Šestý prvek, jenž je snad ze všech nejdůležitější, patří k vnějšímu světu a nazývá se malý tyran.

Podíval se na mě, jako kdyby se mlčky ptal, jestli mu rozumím.

„Jsem z toho už opravdu zmatený,“ řekl jsem. „Pořád mi říkáte, že la Gorda je malým tyranem mého života. Tak co to tedy je, ten malý tyran?“

„Malý tyran je ten, kdo tě trápí,“ odpověděl. „Je to někdo, kdo buď má nad bojovníkem takovou moc, že rozhoduje o jeho životě a smrti, nebo ho prostě otravuje až k šílenství.“

Don Juan se zářivě usmíval, když se mnou mluvil. Noví vidoucí si prý rozpracovali vlastní klasifikaci malých tyranů. Ačkoli prý toto zjištění patří mezi jejich nejzávažnější a nejdůležitější objevy, nepostrádají u něj smysl pro humor. Ujišťoval mě, že v každé z jejich klasifikací je nádech škodolibého humoru, protože humor je jediným prostředkem, jak odradit nutkavost lidského vědomí vytvářet si inventář a těžkopádné klasifikace.

V souladu se svou praxí pokládali noví vidoucí za vhodné pojmenovat svou klasifikaci podle primárního zdroje energie, tedy podle jednoho a jediného vládce vesmíru, jehož jednoduše nazvali tyranem. Přirozeně, že ostatní despoti a vladaři stojí nekonečně níže než kategorie tyrana. Ve srovnání se zdrojem veškerenstva jsou děsiví a tyranští lidé jenom šaškové, a proto je také označili jako malé tyrany, *pinches tiranos*.

Don Juan vysvětlovat, že existují dvě podtřídy menších malých tyranů. První podtřída sestává z malých tyranů, kteří člověka pronásledují a přivolávají na něj pohromy, nicméně nikomu fakticky nezpůsobují smrt. To jsou malí tyránci, *pinches tiranitos*. Do druhé podskupiny patří malí tyrani, kteří jenom donekonečna provokují a otravují. To jsou tyrani mrňousové, *pinches tiranitos chiquitos*, nebo také tyraní potěr, *repinches tiranitos*.

Jeho klasifikace mi připadala absurdní. Byl jsem přesvědčen, že si ty španělské výrazy vymýšlí. Zeptal jsme se ho, jestli je to tak.

„Vůbec ne, odvětil s pobaveným výrazem. „Noví vidoucí jsou velicí milovníci klasifikací. Tento je nepochybně jeden z největších a kdybys ho pečlivě pozoroval, přesně bys pochopil, jak noví vidoucí ty svoje klasifikací cítí.“

Hlasitě se rozesmál, jak jsem popletený, když jsem se ho ptal, jestli si ze mě utahuje.

„To by mě ani ve snu nenapadlo,“ usmíval se. „Tenato by to možná udělal, ale já ne, a zejména ne, když vím, jak klasifikace chápeš. To jenom, že noví vidoucí jsou ke všemu strašně neuctiví.“

Malí tyránci, vysvětloval dále, se dělí do čtyř kategorií. Jedna skupina týrá svou brutalitou a násilím, druhá tím, že svou scestností vytváří nesnesitelně úzkostné předtuchy. Třetí trápí smutkem a poslední zas týrá tím, že dohání bojovníky k zuřivosti.

„La Gorda je třída sama o sobě,“ dodal. „Ta je čiperný tyránek mrňous. Dožírání tě, že by ses rozletěl na kusy, dohání tě k zuřivosti. A dokonce tě i fackuje. Tím vším tě učí, jak se odpoutat.“

„Ale to není možné!“ protestoval jsem.

„Ty sis ještě nedal dohromady všechno, co patří ke strategii nových vidoucích. Jakmile to jednou uděláš, poznáš, jak účinné a chytré zařízení je používat malé tyrany. Řekl bych, že tahle strategie nejen člověka zbavuje vlastní důležitosti, ale také připravuje bojovníky na to, aby si nakonec uvědomili, že bezchybnost je jediná věc, která na stezce poznání platí.“

Prohlásil, že to, co mají noví vidoucí na mysli, je smrtelně nebezpečný manévř, při němž je malý tyran jako vrcholek hory a atributy bojovníka jako horolezci, kteří se mají potkat na vrcholku.

„Obvykle se rozehrájí jenom čtyři atributy,“ pokračoval. „Pátý, totiž *vůle*, se schovává pro poslední konfrontaci, když bojovníci stanou tváří v tvář, řekněme, popravčí čtětě.“

„A proč se to dělá takhle?“

„Protože *vůle* patří do jiné sféry, do neznáma. Čtyři ostatní patří ke známému, přesně tam, kde jsou zabydleni i malí tyrani. Vlastně to, co z lidských bytostí dělá malé tyrany, je právě posedlost, s níž manipulují známým světem.“

Don Juan vysvětloval, že vzájemnou souhru všech pěti atributů bojovníka provádějí pouze vidoucí, kteří jsou také bezchybnými bojovníky a ovládají *vůli*. Taková souhra je nejvyšším manévřem, který se nedá provádět na každodenním lidském jevišti.

„Čtyři atributy stačí na nejhorší z malých tyranů. To je všechno, čeho je třeba, samozřejmě za předpokladu, že se malý tyran naše. Jak jsem již řekl, malý tyran je vnější element, který nemůžeme ovládat. A tento prvek je možná ze všech nejdůležitější. Můj dobrodinec říkával, že bojovník, který natrefí na malého tyrana, má štěstí. Chtěl tím říct, že máš kluku, když ho potkáš na své stezce, protože když se ti to nepodaří, musíš z ní sejít a nějakého si najít.“

Jednou z velkých věcí, jichž dosáhli zřeci z časů španělského dobývání, byl obraz, který don Juan nazval třífázovým postupem. Tím, že porozuměli lidské přirozenosti, mohli prý dojít k nespornému závěru, že vydrží-li vidoucí tváří v tvář svým malým tyranům, zcela jistě budou schopni bez újmy čelit i neznámu a potom obstojí dokonce i v přítomnosti nepoznatelna.

„Průměrný člověk reaguje domněnkou, že toto tvrzení by mělo být v obráceném pořadí, že zřec, který vytrvá na svém tváří v tvář neznámému, zcela jistě může čelit i malým tyranům. Ale tak to není. To, co zničilo skvělé vidoucí dávných dob, byl právě takový předpoklad. My jsme se už poučili. Dnes už víme, že nic nemůže bojovníkova ducha zakalit takovou souboj, k němuž ho vyzývají nemožné osoby, které mají mocenskou pozici. Jedině v takových podmínkách může bojovník získat střízlivost a vyrovnanost, aby pak vydržel tlak nepoznatelna.“

Hlasitě jsem s ním nesouhlasil. Řekl jsme mu, že podle mého názoru tyrani udělají ze svých obětí jen lidi bezmocné nebo stejně brutální, jako jsou sami. Poukazoval jsem na nesčetné studie o vlivech fyzického a psychického mučení na oběti.

„Rozdíl je v tom, co jsi zrovna řekl,“ opáčil. „To jsou oběti a nikoli bojovníci. Kdysi jsem to cítil tak jako ty. Povím ti, co mě přimělo, abych se změnil, ale nejdřív se vraťme k tomu, co jsem ti říkal o španělském dobývání. Zřeci té doby nemohli najít lepší terén. Španělé byli malí tyrani, kteříověřili dovednosti zřeců až na samu hranici. Jestliže si vidoucí poradili s conquistadory, pak byli schopni čelit všemu. Měli štěstí. Tehdy byli malí tyrani všude.“

Po těch skvělých letech hojnosti se věci hodně změnily. Malí tyrani už nikdy neměli takový

záběr. Pouze v oněch dobách měli neomezenou moc a dokonalou složkou při formování skvělého vidoucího je malý tyran s neomezenou pravomocí.

Vidoucí v naší době musí bohužel zacházet do extrémů, aby našli malého tyrana, který by stál za to. Ale většinou se musí spokojit s velmi prťavým mrňousem.“

„A vy sám jste si malého tyrana našel, done Juane?“

„Já jsem měl štěstí. Mě si našel jeden obr. Ale tenkrát jsem to pociťoval stejně jako ty a vůbec jsem to nepokládal za štěstí.“

Don Juan vyprávěl, že jeho zkouška začala několik týdnů před tím, než se setkal se svým dobrodincem. V té době mu bylo sotva dvacet. Dostal práci v cukrovaru, kde pracoval jako dělník. Býval vždycky velmi silný, a tak snadno našel práci, která vyžadovala svaly. Když jednou přenášel těžké pytle cukru, šla kolem nějaká žena. Byla dobře oblečená a vypadala zámožně. Bylo jí snad přes padesát a podle dona Juana byla značně panovačná. Podívala se na něj, potom si promluvila s parťákem a odešla. Parťák pak přišel za ním a navrhl mu, že ho za jistý peníz doporučí na práci v šéfově domě. Don Juan namítal, že nemá žádné peníze, ale parťák se usmál, ať si prý nedělá starosti, protože peněz bude mít hodně, až bude výplata. Poplácal ho po zádech a ujišťoval ho, že pracovat pro šéfa je veliká pocta.

Don Juan vyprávěl, že byl jen obyčejný Indián a nevěděl, jak se věci mají. Žil tehdy z ruky do úst. A tak nejen že parťákovi uvěřil každé slovo, ale dokonce se domníval, že se na něj usmála dobrá víla. Slíbil tedy, že mu zaplatí, kolik bude chtít. Parťák si řekl vysokou sumu, která se měla splácet po splátkách.

Potom parťák dona Juana odvedl do šéfova domu, který byl dost daleko od města, a tam ho předal jinému parťákovi. Byl to zamračený a ošklivý obrovitý chlap, který se ho začal vyptávat na spousty věcí. Chtěl vědět všechno o don Juanově rodině. Když mu don Juan řekl, že nikoho nemá, měl z toho ten chlap takovou radost, že se dokonce usmál, až odhalil zkažené zuby.

Slíbil donu Juanovi hodně peněz. Dokonce prý na tom bude tak, že si bude moci něco našetřit, protože nebude muset utrácet žádné peníze, když tam bude bydlet i jíst.

Způsob, jak se ten člověk smál, naháněl strach. Don Juan pochopil, že musí okamžitě utéct. Rozběhl se k bráně, ale ten obr se před ním vynořil s pistolí v ruce. Natáhl ji a vrazil mu ji do břicha. „Seš tady vod toho, abys makal, až vypustíš duši,“ oznámil mu. „Na to nezapomeň,“ postrkoval ho obuškem a vedl ho stranou od domu. Upozornil ho, že u něj se pracuje od svítání do soumraku a to bez přestávky, a potom dal donu Juanovi za úkol vykopat dva obrovité pařezy. A jestli se prý někdy pokusí utéct nebo zajít někam na úřady, tak ho zastřelí. A kdyby se snad donu Juanovi někdy podařilo přece jen upláchnout, pak bude u soudu přísahat, že se don Juan pokusil zavraždit jejich šéfa. „Budeš tady dělat, dokud neumřeš,“ oznámil mu. „Pak tvou práci dostane jinej Indián, tak jako ty teď nastupuješ na místo jiného mrtvého Indiána.“

Ten dům vypadal jako pevnost, vyprávěl don Juan. Všude byli muži, ozbrojení mačetami. A tak tedy začal pracovat a snažil se nemyslet na svou svízelnou situaci. Když den skončil, vrátil se ten chlap a dokopal dona Juana až do kuchyně. Kopal ho celou cestu, protože se mu nelíbil vzpurný pohled don Juanových očí. Hrozil donu Juanovi, že mu přeřízne šlachy na pažích, jestli ho nebude poslouchat.

Nějaká stařena pak v kuchyni přinesla donu Juanovi jídlo, ale byl tak rozrušený a tak se bál, že

nemohl vůbec jíst. Stařena mu radila, aby jedl, kolik může. Musí prý být silný, protože jeho práce nikdy neskončí. Varovala ho, že ten, kdo jeho práci dělal, předešlého dne zemřel. Byl prý příliš slabý, aby mohl pracovat, a tak vypadl z okna z druhého patra.

Don Juan vyprávěl, jak tři týdny pracoval u šéfa. Ten chlap ho prý šikanoval každou chvilku a každý den. Nutil ho pracovat v těch nejhorších podmínkách a dělat ty nejtěžší práce, jaké si jen člověk umí představit. Neustále ho ohrožoval nožem, pistolí nebo obuškem. Denně ho posílal čistit stáje, kde byli neklidní hřebci. Na začátku každého dne si don Juan myslel, že nastává jeho poslední den na zemi. A když přežil, tak to znamenalo, že druhého dne bude muset projít stejným peklem zas.

Rychlý konec nastal, když don Juan požádal o trochu volna. Jako záminku si vzal, že musí zajít do města zaplatit parťákovi z cukrovaru peníze, které mu dluží. Na to mu však nový parťák opáčil, že don Juan nesmí přestat pracovat ani na minutu, protože je až po uši zadlužen za to, že dostal privilegium, aby tu směl pracovat.

Don Juan pochopil, že je s ním konec. Prohlédl manévry toho člověka a došlo mu, že se oba parťáci smluvili a odvádějí prosté Indiány z cukrovaru. Nechají je udřít se k smrti a pak se mezi sebou dělí o jejich platy. Tohle poznání ho tak rozzuřilo, že se rozeřval a proběhl kuchyní až dovnitř hlavní budovy. Parťáka i ostatní dělníky to úplně zaskočilo. Don Juan vyběhl hlavními dveřmi a málem utekl, ale parťák ho na silnici dohonil a střelil do hrudníku. Pak ho tam nechal umřít.

Don Juan prohlásil, že umřít mu nebylo souzeno. Našel ho tam jeho dobrodinec a ošetřoval ho, až se uzdravil.

„Když jsem svému dobrodinci celou tu historii vypověděl,“ řekl don Juan, „stěží dokázal ovládat svoje vzrušení. Ten parťák je opravdu terno, radoval se. Je příliš dobrý na to, abychom ho promarnili. Jednou se tam budeš muset vrátit.“

Přímo básnil, jaké prý mám štěstí, že jsem našel malého tyrana s takřka neomezenou mocí. Takový je prý jeden z milionu. Myslel jsem si, že se ten stařík pomátl na rozumu. Až teprve po letech jsem pochopil, o čem to mluvil.“

„To je jeden z nejstrašnějších příběhů, jaké jsem kdy slyšel,“ poznamenal jsem. „Opravdu jste se tam pak vrátil?“

„Samozřejmě, za tři roky. Můj dobrodinec měl pravdu. Malý tyran, jako byl tehle, je opravdu jeden z milionu a taková příležitost se nesmí promarnit.“

„A jak jste to udělal, když jste se vrátil?“

„Můj dobrodinec vypracoval strategický plán, jak uplatnit čtyři atributy bojovníka: ovládnutí, kázeň, trpělivost a správné načasování.“

Dobrodinec prý donu Juanovi vysvětlil, co má dělat, aby měl prospěch ze střetnutí s tím obrem, a přitom mu ukázal, co pokládali noví vidoucí za čtyři kroky na stezce poznání. Prvním krokem je rozhodnutí stát se učedníkem. Když učedník změní svůj názor na sebe sama a na svět, učinil druhý krok a stal se bojovníkem, to znamená bytostí, která je schopna největší možné sebekázně a sebeovládání. Když získá zdrženlivou trpělivost a smysl pro správný okamžik, pak učinil třetí krok a stal se člověkem oddaným poznání. A když se člověk poznání naučí *vidět*, učinil čtvrtý krok a stává se vidoucím.

Do Juanův dobrodinec zdůraznil skutečnost, že don Juan už je dost dlouho na stezce poznání, takže už získal alespoň minimální množství prvních dvou atributů, tedy sebeovládání a kázně. Obě tyto vlastnosti se vztahují k vnitřnímu stavu, upozornil don Juan. Bojovník je zaměřen na sebe, ale nikoli sobecky, nýbrž v tom smyslu, že absolutně a neustále zkoumá pravé já.

„V té době jsem byl oddělen od obou dalších atributů,“ pokračoval don Juan. „Trpělivost a smysl pro správnou chvíli vůbec nejsou vnitřním stavem. Ty patří do říše člověka poznání. Můj dobrodinec mi je ukázal pomocí své strategie.“

„Znamená to, že sám byste se nemohl postavit tomuhle malému tyranovi?“ zeptal jsem se.

„Určitě jsem to mohl udělat sám, i když jsem vždycky dost pochyboval, že bych to byl dokázal provést tak elegantně a s takovou radostí. Můj dobrodinec tohle střetnutí řídil a vyloženě se z něho radoval. Nápad využívat malé tyrany není jen k tomu, aby si bojovník zdokonaloval ducha, ale také pro potěšení a radost.“

„Ale jak se někdo může radovat z takové zrůdy, jakou jste tu popsal?“

„To byl nula ve srovnání se skutečnými monstry, s nimiž se v době Conquisty střetávali noví zřeci. Podle všeho si tito vidoucí střety s conquistadory důkladně vychutnávali. Dokázali tím, že i nejhorší malí tyrani mohou poskytovat potěšení, jestliže je ovšem člověk bojovníkem.“

Podle dona Juana průměrný člověk dělá při střetu s malými tyrany tu chybu, že nemá žádnou strategii, po níž by mohl sáhnout. Osudovou chybou je, že průměrní lidé se berou příliš vážně. Jejich vlastní činy i jejich pocity, stejně jako činy a pocity malých tyranů, jsou pro ně nade vše důležité. Naproti tomu bojovníci mají nejen dobře promyšlenou strategii, ale jsou oproštěni od vlastní důležitosti. Prozření, že skutečnost je pouze jednou z interpretací, které si děláme, drží jejich sebedůležitost na uzdě. Toto poznání bylo jasnou výhodou, kterou noví vidoucí měli nad prostoduchými Španěly.

A prý nabytí přesvědčení, že dokáže parťáka porazit jen na základě prostinkého vědomí, že malí tyrani berou sami sebe smrtelně vážně, zatímco bojovníci ne.

Podle strategického plánu svého dobrodince tedy don Juan opět přijal práci ve stejném cukrovaru jako předtím. Nikdo si nepamatoval, že tam v minulosti pracoval. Do cukrovaru přicházeli nejrůznější zemědělstí nádeníci a pak zas odtamtud odcházeli beze stopy.

Podle dobrodincovy strategie musel don Juan pečlivě sledovat každého, kdo přijde hledat další oběť. A jak to chodí, opět přišla tatáž žena a všimla si ho, jako před léty. Tentokrát byl fyzicky ještě silnější než dřív.

Proběhla stejná procedura. Nicméně strategie vyžadovala hned na samém začátku odmítnout předákovi zaplatit. Tomu člověku se ještě nikdy nestalo, že by mu někdo něco odmítl, a tak ho to zarazilo.

Vyhrožoval, že dona Juana vyhodí z práce, ale don Juan mu zas pohrozil, že půjde rovnou za tou paní, jež byla manželkou majitele cukrovaru a vůbec netušila, co mezi sebou ti dva parťáci mají. Řekl mu, že ví, kde ta paní bydlí, protože tam nedaleko pracoval na sklizni cukrové třtiny. Parťák s ním začal vyjednávat, a tak od něj don Juan žádal peníze za to, že svolí a půjde s ním k té paní domů. Parťák to vzdal a podal mu pár bankovek. Don Juan samozřejmě věděl, že ten parťákův souhlas je jen léčka, jak ho přimět, aby s ním odešel do majitelova domu.

„A tak mě tam znovu sám dovedl,“ vyprávěl don Juan. „Byla to stará hacienda, která patřila

těm cukrovníkům. Bohatcům, kteří buď věděli, co se tam děje a bylo jim to jedno, anebo byli natolik lhostejní, že si toho ani nepovšimli.

Jakmile jsme tam dorazili, vběhl jsem dovnitř a hledal jsem tu paní. Našel jsem ji a hned jsem před ní klesl na kolena a políbil jí ruku, abych jí poděkoval. Oba partáci zesinali vzteky.

„Ten parták se v domě choval úplně stejně jako předtím. Ale já jsem již byl patřičně vybaven, abych si s ním uměl poradit: ovládal jsem se, byl jsem ukázněný, měl jsem trpělivost a smysl pro správný okamžik. Probíhalo to tak, jak to můj dobrodinec naplánoval. Protože jsem se ovládal, mohl jsem plnit i ty nejpitomějši požadavky toho chlapa. V takových situacích nás totiž zpravidla nejvíce vyčerpává právě to, jak se ničí naše sebedůležitost. Každý, kdo má být zrnko pýchy, je roztrhán na hadry, když ho přinutí cítit se jako nula.

Ochotně jsem vykonával všechno, co mi nařídil. Byl jsem plný radosti a síly. Ani za mák jsem se nestaral o svou pýchu nebo strach. Byl jsem tam jako bezchybný bojovník. Naladit se na ducha, když po tobě dupou, tomu se říká ovládání.“

Strategie jeho dobrodince, vysvětloval don Juan, vyžadovala, aby si místo sebelitování, jak to dělával dříve, okamžitě začal mapovat toho muže, jeho silné stránky, jeho slabiny a zvláštnosti v jeho jednání.

A tak zjistil, že partákovou nejsilnější stránkou je jeho násilnická povaha a troufalost. Postřelil dona Juana za bílého dne před zraky mnoha přihlížejících. Jeho velikou slabostí bylo, že měl svou práci rád a že ji nijak nechtěl ohrozit. Za žádných okolností by se tedy nemohl pokusit dona Juana zabít v areálu budovy za bílého dne. Jeho další slabinou byla skutečnost, že má rodinu. Měl ženu a děti, které bydlely v chýši blízko domu.

„Nasbírat všechny tyto informace, když tě mlátí, tomu se říká sebekázeň,“ řekl don Juan. „Ten člověk byl učiněný zloduch. Neměl nic, co by se mu dalo přičíst k dobru. Dokonalý malý tyran nemá podle nových zřeců nic, čím by se mohl vykoupit.“

Oba další atributy bojovníka, tedy trpělivost a smysl pro správný okamžik, které dosud don Juan neměl, prý byly v dobrodincově strategii automaticky zahrnuty. Trpělivost znamená trpělivě čekat, tedy nespěchat a nemít úzkost, ale jednoduše a radostně se zdržovat toho, co je třeba.

„Plahočil jsem se každý den,“ pokračoval don Juan, „a někdy jsem nařikal pod bičem toho člověka. A přece jsem byl šťastný. Součástí strategie mého dobrodince bylo, abych šel ze dne do dne a nechoval nenávisť vůči nátuře toho člověka. Byl jsem bojovníkem. Věděl jsem, že čekám, a věděl jsem, na co čekám. A právě v tom tkví veliká radost bojovníků.“

Dobrodincova strategie, dodal don Juan, vyžadovala, aby partáka systematicky sužoval tím, že si najde útočiště u vyššího řádu. Tak to dělávali vidoucí nového cyklu v době Conquisty, když se třeba zaštitili katolickou církví. Takový ubohý kněz býval kolikrát daleko mocnější než šlechtic.

Don Juanovým štítem se stala ta paní, která ho najala na práci. Kdykoli ji uviděl, poklekl před ní. Nazýval ji sveticí a prosil ji o medailónek s jejím svatým patronem, aby se k němu mohl modlit za její zdraví a blaho.

„Dala mi ho,“ pokračoval don Juan, „a parták z toho mohl vyletět z kůže. A když jsem pak dal dohromady sloužící, že se začali v noci modlit, měl z toho málem mrtvici. Myslím, že tehdy se

mě rozhodl zabít. Nemohl si prostě dovolit nechat mě v tom pokračovat dál.

„Jako protiopatření jsem všechny sloužící v domě zorganizoval k modlení růžence. Paní domácí byla přesvědčená, že mám vše, co má mít nesmírně zbožný muž.

Od té doby jsem nikdy nespal tvrdě a nespal jsem ani ve své posteli. Každou noc jsem si vylezl na střechu. Dvakrát jsem odtamtud toho chlapa viděl, jak mě hledá a jak mu z očí kouká vražda..

„Každý den mě strkal do ohrady k hřebcům v naději, že mě udupou k smrti, ale já jsem si opatřil těžká prkna, která jsem si vzepřel v jednom koutě, a schovával se za nimi. Nikdy na to nepřišel, protože se mu z koní dělalo nanic – a to byla další z jeho slabostí, a jak se ukázalo, ta nejosudnější.

Don Juan vysvětlil, že smysl pro správný okamžik je vlastnost, kterou se řídí uvolnění všeho, co bylo zadržováno. Sebeovládání, kázeň a trpělivost jsou jako přehrada, za níž se všechno hromadí. Správné načasování je stavidlo v přehradě.

Ten člověk znal jen násilí, kterým ostatní terorizoval. Jestliže byla jeho násilnost neutralizována, stal se takřka bezmocný. Don Juan věděl, že se ho neodvážil zabít na dohled z domu, a tak jednoho dne toho muže urazil v přítomnosti ostatních pracovníků i paní domu. Nazval ho zbabělcem, který se k smrti bojí manželky svého šéfa.

Strategie don Juanova dobrodince vyžadovala číhat na takovýto okamžik a využít ho k tomu, aby se karta obrátila proti malému tyranovi. Nečekané věci se vždycky odehrávají takto. Nejubožejší z otroků si najednou začne tropit žerty z tyрана a zesměšní ho, takže tyran se cítí trapně před významnými svědky. Otok pak uteče rychle pryč a nedopřeje tyranovi čas k pomstě.

„Ten chlap v tu ránu zesinal vzteky,“ pokračoval don Juan, „ale to už jsem svědomitě a oddaně klečel před paní domu.“

Když pak zašla dovnitř, vyprávěl don Juan, parťák se svými kumpány ho volal za dům, že prý tam je pro něj nějaká práce. Ten chlap byl bledý, úplně bílý hněvem. Podle hlasu don Juan dobře věděl, co se ve skutečnosti chystá udělat. A tak předstíral, že mu chce vyhovět, ale místo aby zamířil dozadu, rozeběhl se ke stájím. Doufal totiž, že koně spustí takový povyk, že se majitelé vyjdou podívat ven, co se děje. Věděl, že parťák si ho netroufne zastřelit. Bylo by to moc hlasité a strach, že ohrozí svou práci, toho chlapa zcela ovládal. Don Juan také věděl, že ke koním nepůjde, pokud nebude zcela vyvedený z míry.

„Skočil jsem do stání k nejdivočejšímu hřebci,“ řekl don Juan, „a malý tyran, úplně slepý zuřivostí, vytáhl nůž a skočil tam za mnou. Okamžitě jsem se schoval za svými prkny. A kůň ho jednou kopl a bylo po všem.

Šest měsíců jsem v tom domě strávil a během té doby jsem si procvičil čtyři vlastnosti bojovníka. Díky nim se mi to povedlo. Ani jedinkrát jsem nepocítil sebelítost, nezaplakal jsem nad svou bezmocí. Byl jsem plný radosti a vyrovnanosti. Ovládal jsem se a byl jsem ukázněný stejně intenzivně jako vždycky. Z první ruky jsem viděl, co pro bezchybného bojovníka dokáže udělat zdrženlivá trpělivost a smysl pro správnou chvíli. Ani jednou jsem nezatoužil, aby ten chlap umřel.

Můj dobrodinec mi vysvětlil jednu velmi zajímavou věc. Zdrženlivá trpělivost znamená

duchem zadržet něco, co se má, jak bojovník ví, právem stát. Neznamená to tedy, že bojovník kudy chodí, tudy plánuje, jak někomu provede nějakou zlomyslnost nebo jak si vyrovná staré účty. Shovívavá trpělivost je nezávislá. Pokud se bojovník ovládá, pokud je ukázněný a má smysl pro správnou chvíli, pak trpělivost zajistí, že se dostane každému to, co si zaslouží.

„A stane se někdy, že malí tyrani zvítězí a zničí bojovníka, který se jim postaví?“ zeptal jsem se.

„Samozřejmě. Na začátku španělského dobývání bývaly doby, kdy bojovníci umírali jako mouchy. Jejich řady notně prořídly. Malí tyrani mohli poslat na smrt každého, třeba jen tak z rozmaru. Za takového tlaku pak vidoucí dosahují velkolepého stavu.“

Don Juan říkal, že právě tehdy museli vidoucí, kteří přežili, vyvinout maximální úsilí, aby našli nové cesty.

„Noví vidoucí využívali malých tyranů,“ upřeně se na mě zadíval, „nejen aby se zbavili své vlastní důležitosti, ale také k tomu, aby uskutečnili velice důmyslný manévr, kterým se přenesli z tohoto světa. Tenhle manévr pochopíš, až si budeme povídat o mistrovství vědomí.“

Vysvětlil jsem donu Juanovi, že jsem chtěl vědět, jestli i teď, v naší době, mohou malí tyrani, které označil za mrňousy, někdy bojovníka porazit.

„Vždycky mohou,“ odpověděl. „Jenom důsledky už nejsou tak děsivé, jako bývaly v té daleké minulosti. Dneska se rozumí samo sebou, že bojovníci mají vždy šanci se vzpamatovat nebo se stáhnout a vrátit se zas později. Ale tenhle problém má jinou stránku. Když ho porazí tyran mrňous, nemá to sice smrtelný dopad, ale je to zničující. V obrazném smyslu je míra úmrtnosti takřka stejně vysoká. Tím chci říct, že bojovníky, kteří podlehnou mrňavému tyranovi, likviduje jejich vlastní pocit porážky a bezcennosti. A tomu říkám vysoká morálka zase já.“

„A jak měříte porážku?“

„Každý, kdo se přidá k malému tyranovi, je poražen. Jednat v hněvu, jednat a neovládat se a nemít dost sebekázně, nemít trpělivost a zdrženlivost, to znamená být poražen.“

„A co se stane, když jsou bojovníci poraženi?“

„Buď přejdou do jiné skupiny nebo opustí stezku poznání a na celý život se připojí k řadám malých tyranů.“

Je to opravdu to co od života chcete?!